

СУТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА І СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ

Марчук А.А., кафедра педагогіки, іноземної філології та перекладу, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація — У тезах було розглянуто сутність педагогічної взаємодії у процесі професійної підготовки студентів-менеджерів

Ключові слова — взаємодія, педагогічна взаємодія, компетентнісний підхід, комунікація.

Інноваційні процеси, які відбуваються у сфері вищої освіти, вимагають від майбутніх фахівців професійної компетентності, що включає рівень базової і спеціальної освіти, уміння акумулювати широкий життєвий і професійний досвід, прогнозування можливих наслідків власної діяльності. На сучасному етапі розвитку вищої освіти проблема педагогічної взаємодії стає виключно важливою, так як результатом освітнього процесу повинна стати професійна діяльність. Тому основним завданням є встановлення залежності між рівнем педагогічної взаємодії викладачів і майбутніх менеджерів організацій і якістю освіти.

У межах компетентнісно-орієнтованого підходу до організації навчання особливої значущості набуває гуманістично зорієнтований педагогічний процес, суб'єкти якого (викладач і студент) мають виступати як рівноправні, в міру своїх знань і можливостей, партнери. Педагогічна взаємодія передбачає особистісний контакт викладача і студентів, який має наслідком взаємні зміни їхньої поведінки, діяльності, відносин, установок.

Термін «педагогічна взаємодія» як поняття в науковій літературі трактується неоднозначно. У філософії взаємодія розглядається як категорія, що відображає процеси впливу різних об'єктів один на одного, їх взаємообумовленість, взаємоперехід, зміну стану.

У психології термін «міжособистісна взаємодія» розуміється як сукупність зв'язків і взаємовпливів людей, що відбуваються в процесі спільної діяльності. За О. Гочар, педагогічна взаємодія – це складне явище, що передбачає цілеспрямований взаємообмін й взаємозбагачення сенсами навчальної діяльності, досвідом, емоціями та настановами, що відбувається у вигляді діяльності або комунікації, опосередкованих міжособистісними відносинами. Педагогічна взаємодія, в першу чергу, складається із професійних компетентностей і рівня їх розвиненості у викладача. Професійна компетентність повинна також включати особистісні якості, що повною мірою забезпечують належний рівень спілкування у професійній сфері. Таким чином, професійна компетентність повинна включати сукупність умінь і навичок, що забезпечують продуктивне функціонування освітнього процесу.

Компетентність виступає у ролі позитивного результату освіти, що виражається в готовності суб'єкта ефективно організовувати всі внутрішні та зовнішні ресурси для досягнення поставленого професійного завдання. Наголосимо, що серед ключових компетентностей, якими в обов'язковому ступені має володіти фахівець з вищою освітою, особливе місце належить його комунікативній компетентності. Структура комунікативної компетентності. Якщо спиратися на прийняту у соціальній психології структуру спілкування, що включає перцептивний, комунікативний й інтерактивний аспекти, то комунікативну компетентність можна розглядати як складову спілкування. Тоді комунікативний процес розуміється як "інформаційний процес між людьми як активними суб'єктами, з урахуванням відношень між партнерами". Педагогічна взаємодія є

необхідною умовою ефективності педагогічного процесу. Поняття «взаємодія» включає в себе в єдності педагогічний вплив і власну активність студентів, що виявляється у відповідних уявленнях або опосередкованих впливом на педагога й на себе самого.

Взаємна активність викладачів і студентів у педагогіці позначається термінами педагогічна взаємодія, педагогічне співробітництво, педагогічне партнерство. Взаємодія в освітньому процесі простежується у співробітництві — формі спільної, спрямованої на досягнення загального результату діяльності та спілкуваннях. Вона може реалізовуватися під час лекцій, семінарських занять, індивідуальної роботи зі студентом, у поза аудиторний час. Проте, може спостерігатися формальне досягнення цілей, коли викладач і студенти фактично не співпрацюють, обмежуючись мінімально необхідними ресурсами.

Українська дослідниця О.Рудницька зазначає, що для практики педагогічної взаємодії висновку: центром педагогічного процесу є взаємодія учня з навчальним матеріалом, яку забезпечує і регулює педагог [3, с.69].

Тож, педагогічна взаємодія — це співпраця усіх суб'єктів навчально-виховного процесу, наукової та соціально-гуманітарної діяльності. Мета її — організація зусиль студентів і науково-педагогічних працівників, завдяки яким формуються ціннісні орієнтації, необхідні професійні компетенції, соціальний досвід, необхідний для досягнення життєвого успіху.

Отже, можна зробити висновок, що педагогічна взаємодія є необхідною умовою ефективності педагогічного процесу. Поняття «взаємодія» включає в себе в єдності педагогічний вплив і власну активність вихованця, що виявляється у відповідних уявленнях або опосередкованих впливом на педагога й на себе самого (самовиховання). Результатом педагогічної взаємодії має стати підготовка студента до активного самостійного опанування знань та

формування пов'язаних з ними вмінь, здібностей і особистісних якостей. У психолого-педагогічних дослідженнях приділяється належна увага застосуванню компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутнього фахівця, який працює в системі освіти. Маємо всі підстави стверджувати: як самостійне явище компетентнісний підхід в умовах вітчизняного освітнього простору пройшов стадію констатації (необхідності застосування) та феноменологізації (оцінка та опис феномену), теперішня стадія є стадією методологічною (конкретизація основних понять, факторів, шляхів та умов реалізації). Компетентнісний підхід в педагогічній освіті ґрунтується на міждисциплінарних, інтегрованих вимогах до результату освітнього процесу. Саме необхідність допомогти студентам навчитись правильно вирішувати ті чи інші проблеми у певних ситуаціях (навчальних, життєвих, професійних) спонукала до застосування компетентнісного підходу в освітньому просторі.

Також, одним з основних завдань сучасної вищої освіти є оновлення змісту підготовки фахівців з менеджменту, пошуки нових ефективних форм і методів навчання, створення умов для всебічного розвитку майбутнього фахівця, набуття ним професійних компетентностей. Менеджери є основою протікання всіх бізнес-процесів організації. Успішна реалізація менеджерами своїх професійних функцій передбачає вираженість у них відповідних особистісних якостей. Тому на сьогодні надзвичайно важливим і актуальним є дослідження особливостей діяльності менеджера, його характеру, особистісних якостей, психологічного портрету, щоб під час навчання у ЗВО розвивати у майбутніх менеджерів ті якості, які допоможуть їм стати конкурентоспроможними фахівцями.

Проблема формування особистості ефективного менеджера завжди привертала увагу дослідників різних напрямків знань: психології управління, психології особистості, соціальної психології, акмеології, та ін. Значна кількість

закордонних та вітчизняних публікацій присвячена проблемі аналізу найважливіших якостей менеджерів. На сьогодні різними науковцями в різних країнах розроблено велика кількість вимог до сучасних менеджерів, але немає у світі людини, яка б поєднувала в собі всі якості, що лежать власні цінності і мотиви менеджерів.

Різноманітні вимоги до менеджерів можуть бути зведені у дві групи:

1. Ділові якості, які поєднують у собі компетенцію та організаторські здібності.

2. Особистісні риси, які складаються з трьох підгруп: вольові властивості, морально-психологічні властивості, вимоги до здоров'я та способу життя.

Загальні вимоги до менеджера містяться в законодавстві про працю, в системі державних стандартів та інших документах, а спеціальні вимоги викладені в кваліфікаційних довідниках, службових інструкціях та деяких інших нормативних актах. Але вони мають бути конкретизовані стосовно певної посади та умов, в яких доведеться працювати менеджеру. Ці риси менеджера є єдністю природних особливостей людини і результатом засвоєння нею соціальних цінностей у процесі навчання і виховання.

В сучасних умовах менеджер повинен опанувати науку і мистецтво управління самим собою, освоїти прийоми персонального менеджменту, що дозволить керівнику ефективно організувати свою особисту працю і працю своїх підлеглих; найкоротшим шляхом досягати професійних і життєвих цілей; постійно підвищувати кваліфікаційний рівень; уникати стресових ситуацій, підвищувати і зберігати високу працездатність; досягати найкращих результатів праці та отримувати задоволення від роботи [1;с.22]. Сучасні реалії соціально-економічного розвитку країн світу, зміни в управлінні та нові тенденції розвитку засвідчують, що вимоги до менеджерів постійно зростають і будуть зростати в майбутньому. Так, менеджери майбутнього все більше будуть характеризуватися: - надзвичайно високим рівнем сприйняття та розуміння оточення і самого себе; - високим

рівнем мотивації, що робить можливим активну участь у складному процесі навчання та змін; - умінням аналізувати культурні передумови та аналізувати емоційні процеси, що розвивають культуру організації внаслідок використання її сильних сторін та функціональних елементів; [2;с.3]. У процесі формування особистості ефективного менеджера в умовах часткової або повної невизначеності та непередбачуваності все більш важливу роль відіграє гнучкість.. Отже, нами була зроблена спроба аналізу формування особистості менеджера як професіонала. Проаналізувавши сучасні наукові підходи щодо професійних вимог до майбутнього менеджера, виявлено, що проблема якісної підготовки висококваліфікованих менеджерів актуальна для України. Діяльність спеціалізованих вузів має бути націлена на випереджаючий рівень підготовки мобільних і конкурентоздатних менеджерів XXI століття з врахуванням сучасних світових тенденцій і головного критерію якості підготовки фахівців - їх професійного попиту й конкурентоспроможності.

Список використаної літератури

1. Гончар О.В. Педагогічна взаємодія як педагогічне мистецтво / О.В. Гончар - 2009
2. Дідковська Л. Г. Історія вчень менеджменту: [навч. посібник] / Л. Г. Дідковська, П. Л. Гордієнко – К. : Алерта, 2008. – 477 с.
3. Кот Г. М. Зарубіжний досвід дослідження особистісних якостей ефективного менеджера [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vnau_pp/2009_2/pilipchuk.pdf
4. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька. — Навч. Посібник. – К., 2002. – 270 с.

Автор

Марчук Аліса Андріївна, аспірант, Харківський національний університет ім. С. Кузнеця.

Тези доповіді надійшли 30 січня 2019 року

Опубліковано в авторській редакції.

